

Wiel Hoekstra

Wie schrijft en kijft, die blijft

Redactioneel

De Academische Boekengids 34, augustus 2002, pp. 2.

Op 20 mei 2002 overleed de evolutiebioloog Stephen Jay Gould, zestig jaar oud. Aan zijn werk, een omvangrijk oeuvre aan boeken en essays, zullen we later in dit tijdschrift aandacht schenken. In de reacties die naar aanleiding van zijn overlijden zijn verschenen, valt op dat iedereen het erover eens is dat Gould een buitengewoon belangrijke rol heeft gespeeld in het verspreiden van kennis over evolutiebiologie. Men is het er ook over eens dat hij door zijn indringende en beeldende manier van schrijven en spreken veel mensen aan het denken heeft gezet. Stephen Gould was van kindsbeen af gefascineerd door de vraag hoe het leven op aarde zich heeft ontwikkeld. Naast zijn wetenschappelijk werk heeft hij zich voortdurend ingespannen om de grote vragen van de evolutiebiologie bespreekbaar te maken. Dat is hem uitstekend gelukt. Over zijn kwaliteiten als publicist en propagandist is iedereen het met elkaar eens, de meningen over zijn wetenschappelijk werk zijn daarentegen verdeeld. Als het gaat om zijn wetenschappelijke theorieën, heeft Gould naast aanhangers ook fervente tegenstanders.

Hoe dat ook zij, Gould heeft in ieder geval bewezen dat iemand die de wetenschap in woord en geschrift op een boeiende wijze uitdraagt, veel invloed kan uitoefenen. Mensen die wat geringschattend oordelen dat hij eigenlijk niet meer heeft gedaan dan populariseren, doen hem grotelijks tekort. Niet alleen wordt daarmee tekortgedaan aan zijn wetenschappelijk werk, maar ook getuigt het van weinig begrip voor het bijzondere talent dat je moet hebben om verantwoord en inspirerend te populariseren.

In de evolutiebiologie moet men het doen met de kennis van wat nu leeft en met onvolledige fossiele getuigenissen van het verleden. Interpretaties op grond van de voorliggende feitelijke kennis zijn daarom niet altijd eenduidig. Er wordt in de evolutiebiologie vaak richtingenstrijd gevoerd met het karakter van een 'heilige oorlog'. De debatten worden ontsierd doordat men heel nadrukkelijk op de persoon speelt, gekijf is dan niet van de lucht. Gould trad vaak heel provocerend op in het strijdgewoel en was daarom niet overal geliefd. Het is natuurlijk niet goed als een wetenschappelijk debat ontsierd wordt door het uitvechten van persoonlijke vetes. Het is echter veel erger als het wetenschappelijk debat helemaal niet gevoerd wordt, zoals nu vaak het geval is.

In het tijdschrift *Science* werd Gould na zijn overlijden op typisch Amerikaanse manier geëerd als 'America's evolutionist laureate'. Of die kwalificatie juist is kan ik niet beoordelen. Feit is dat hij een buitengewoon erudiet wetenschapper was die zijn licht breed liet schijnen, over de disciplinegrenzen heen. Dat is niet weinig en dwingt respect af!

Wiel Hoekstra is hoogleraar Algemene microbiologie aan de Universiteit Utrecht.